

EDUSKUNTA
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

1/2

Asia: VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta ja lausuu seuraavaa:

MTK pitää tärkeänä, että julkisen talouden kestävyyttä vahvistetaan johdonmukaisesti. Selonteossa esitetyt sopeutustoimet ja menokehykset muodostavat kuitenkin maatalouden ja alkutuotannon näkökulmasta riskejä. Kotimaisen ruoantuotannon kannattavuus on jo pitkään ollut heikko, ja joillain tuotantosuunnilla taloudellinen tilanne on kriittinen. MTK katsoo, että selonteko ei riittävästi tunnista alkutuotannon heikkoa kannattavuutta. Olisi välttämätöntä varmistaa, että maa- ja metsätalouspolitiikan keinot tukevat tuotannon jatkuvuutta, huoltovarmuutta ja investointikykyä.

MMM:n sekä YM:n hallinnonaloilla korostuu menokurin tiukentuminen ja resurssien kohdentaminen lakisääteisiin ydintehtäviin. Hallinnon kehittämisessä painotetaan digitalisaation ja tietojärjestelmien yhteiskäyttöä hallinnon keventämistä ja sääntelyn sujuvoittamista sekä virastorakenteen ja tehtävien priorisointia. Hallinnonalan virastoihin (mm. Ruokavirasto, Luke, SYKE ja Metsäkeskus) kohdistuu säästö- ja tuottavuuspaineita. Näiden riski on asiantuntijatyön ja palvelutason heikkeneminen, erityisesti tukien hallinnassa ja valvonnassa, sekä asiakkailta perittävien maksujen nouseminen kohtuuttomiksi. MTK korostaa, että hallinnonalan resurssitaso on jo lähtökohtaisesti kireä. Lisätehostamisvaatimukset ja säästöpaineet kohdistuvat erityisesti tukihallintoon, tutkimukseen ja viranomaistoimintaan, joilla on keskeinen rooli EU-tukien toimeenpanossa, valvonnassa sekä maa- ja metsätalouden kehitystyössä. Hallinnon tuottavuustoimia ei tule toteuttaa tavalla, joka heikentää viljelijöiden oikeusturvaa tai palvelutasoa. Tukijärjestelmien on toimittava ennakoitavasti ja hallinnollinen taakka ei saa kasvaa.

Selonteossa EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) säilyy maatalouden rahoituksen perustana. Kansallisen osarahoituksen osalta päätökset tehdään myöhemmin. Maatalouden taloudellisen kannattavuuden osalta mahdolliset korjaavat toimet nojaavat siten pääosin tulevan ohjelmakauden EU-instrumentteihin ja markkinaehtoisuuteen. Tuotantokustannusten nousuun (mm. energia, lannoitteet) ei esitetä pysyviä lieventäviä toimenpiteitä. MTK painottaa, että CAP-rahoitus ei yksin riitä turvaamaan kotimaisen maatalouden elinvoimaa Suomen haastavissa tuotanto-olosuhteissa. Kansallisilla tuilla on keskeinen merkitys pohjoisen ja epäsuotuisilla alueilla tapahtuvan tuotannon jatkuvuudelle. Samalla selonteosta puuttuvat konkreettiset toimet maatalouden kannattavuuskriisin ratkaisemiseksi, mutta toisaalta asetetaan odotuksia ympäristökuormituksen vähennysten osalta. MTK korostaa, että näiden odotusten on oltava taloudellisesti realistisia ja viljelijöille vapaaehtoisuuteen ja kannustuksiin perustuvia. Esimerkiksi investointitukien ja neuvonnan roolia ilmastotoimien mahdollistajana ei pidä aliarvioida. MTK pitää positiivisena sika-alan salmonellavahinkorahaston alkupääomittamista kertaluonteisella 10 milj. euron panostuksella. Tämän kaltaisia tulevaisuuteen katsovia panostuksia ja aloitteita tarvittaisiin lisää.

Selonteossa todetaan maatilamäärän jatkavan laskuaan, tilakoon kasvavan ja tuotannon keskittyvän. Nuorten viljelijöiden asema tunnistetaan haasteelliseksi, mutta kehittäminen kanavoidaan CAP:n ja rahoitusinstrumenttien puitteisiin, eikä nuorten alalle pääsyyn esitetä ratkaisuja.

Metsätalouden osalta MTK korostaa metsätalouden aktiivisen ja kestävän harjoittamisen olevan keskeinen osa Suomen talouskasvua, aluetalouksien elinvoimaa ja julkisen talouden vahvistamista. Metsätaloutta tukeva julkinen rahoitus on nähtävä kasvuinvestointina, joka lisää raaka-aineen saatavuutta, vahvistaa teollisuuden kilpailukykyä ja kasvattaa verotuloja pitkällä aikavälillä. Tämän vuoksi metsätalouden kannustejärjestelmän (METKA) rahoituksen tasosta ja ennakoitavuudesta on huolehdittava koko suunnitelmakauden ajan. Jo tehdyt leikkaukset heikentävät metsänhoitotöiden toteutusta ja uhkaavat esimerkiksi metsäteiden kunnon ylläpitoa, millä on suoria vaikutuksia puuhuollon toimivuuteen ja huoltovarmuuteen. MTK painottaa, että rahoituksen riittävyys on tarvittaessa turvattava lisätalousarvioilla, eikä metsätalouden rahoitusta tule sisällyttää hallinnonalojen kohdentamattomiin lisäsisäistavoitteisiin. Lisäksi on varmistettava perusinfrastruktuurin, erityisesti alemman tieverkon, rahoitus, sillä toimiva kuljetusjärjestelmä on välttämätön edellytys koko metsäsektorin ja muun vientiteollisuuden toiminnalle. Perusväylänpidolle kohdistetut leikkaukset eivät ole tulevaisuuteen katsovia, kun raaka-aineiden on kuitenkin kuljettava ongelmitta.

Samalla MTK korostaa, että luonnonhoidon, suojelun ja ennallistamisen rahoitus on turvattava pitkäjänteisesti ja riittävällä tasolla. Näiden toimien toteuttaminen perustuu pitkälti maanomistajien vapaaehtoisuuteen, joten oikeudenmukaiset ja täysimääräiset korvaukset ovat keskeinen edellytys hyväksyttävälle ja vaikuttavalle luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle. Rahoituksen ennakoitavuus ja luotettavuus vahvistavat maanomistajien luottamusta politiikkatoimiin ja edistävät osallistumista vapaaehtoisin ohjelmiin.

Lisätalousarviossa jää pohdittavaksi myöskin mahdolliset ennallistamissuunnitelman toteuttamiseen tarvittavat määrärahat. EU rahoituksen mahdollisuudet eivät ole selkiytyneet toistaiseksi. Niinikään ETS2 polttoaineen jakelijoiden päästökaupan kansallinen ulottaminen maa- ja metsätalouteen, pitää hallituksen päätösten mukaisesti kompensoida toimialoille. Tämäkin tulee tulevaisuudessa rahoittaa, vaikka tässä JTS:ssa tätä ei vielä näy.

TKI-rahoituksen osalta painotetaan vaikuttavuutta ja poikkihallinnollisuutta. Maatalous saisi rahoitusta osana laajempia bio- ja ruoantuotannon kokonaisuuksia. Soveltavan tutkimuksen ja neuvonnan resurssit sektorille ovat niukkoja. MTK korostaa sektorin oman tutkimusrahoituksen tarpeellisuutta.

Yhteenvetona selonteko kuvaa realistisesti julkisen talouden rajoitteet, asettaa kunnianhimoisia ympäristötavoitteita, mutta tukeutuu vahvasti EU-rahoitukseen. Maatalouden kannalta erityisesti kasvinviljelyn kannattavuuskriisin ratkaisut ovat riittämättömiä sekä hallinnon ja tutkimuksen resurssien niukkuus muodostaa riskin tavoitteiden toimeenpanolle. Maataloudelta odotetaan paljon – sopeutumista, investointeja ja ilmastotoimia – mutta käytettävissä olevat taloudelliset työkalut jäävät rajallisiksi. Metsätalous ja sen toimintaympäristön kehittäminen on taas nähtävä keskeisenä talouskasvun tekijänä ja alueellisen kehityksen tasapainottajana, kuten myös maatalous.

Helsingissä 11.5.2026

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja